

Hoe creatief is West-Vlaanderen?

dr. Marie Van Looveren & Jens Vannieuwenhuysse • sociaaleconomisch beleid, WES

Vlaanderen is duidelijk op weg naar een kennis- en innovatiegedreven economie. Creativiteit is daarbij een sleutelbegrip. Als Vlaamse provincie is het ook voor West-Vlaanderen belangrijk om mee op de trein richting kenniseconomie te springen.

Creativiteit wordt vaak gelinkt aan steden en stedelijkheid. Richard Florida's boek "Cities and the Creative Class" (2004) en het feit dat creativiteit meestal in een stedelijke context benaderd wordt, zijn hier voorbeelden van. Het zijn echter niet enkel de steden voor wie een kennis- en innovatiegedreven economie belangrijk is. Ook de ruimere regio's rond deze steden dienen aansluiting te vinden bij de creatieve kennis-economie.

In dit artikel analyseren we in welke mate de West-Vlaamse regio's creatief zijn. Meer specifiek nemen we de acht arrondissementen van de provincie West-Vlaanderen onder de loep. Het creativiteitsniveau van deze regio's wordt getest aan de hand van een zogenaamde creativiteitsbarometer. Flanders DC ontwikkelde deze barometer in 2005 en liet zich daarvoor inspireren door onderzoeken uit de Verenigde Staten (Florida, 2002), Hong Kong (Home Affairs Bureau, 2004) en Europa (Florida en Tinagli, 2004) (allen geciteerd in: Flanders DC 2005). Ondanks het feit dat de barometer oorspronkelijk werd ontwikkeld voor het meten van creativiteit in steden, kan ze ook grotendeels worden toegepast op regio's of arrondissementen.

Tabel 1

Overzicht absolute waarden creativiteitsbarometer

	Inkomen ^(a)	Werkgelegenheidsgroei (in %) ^(b)	Beroepsbevolking ^(c)	Pendel ^(d)	Studenten ^(e)	Vrije industrieerreinen (in %) ^(f)	Belastingen ^(g)	Tevredenheid ^(h)	Tevredenheid met mobiliteit ⁽ⁱ⁾	Culturele uitgaven per inwoner ^(j)	Patenten ^(k)	Starters ^(l)	Groei ondernemingen ^(m)	Tewerkstelling in kennis-intensieve sector ⁽ⁿ⁾	Tewerkstelling in creatieve sector ^(o)
Brugge	26.215	15,7	46,1	104,8	60,2	12,8	1.635	129,8	103,9	66,1	0,105	8,5	3,3	9,8	1,2
Diksmuide	22.451	14,5	46,8	77,8	51,6	14,6	1.725	131	72,6	50,1	0,048	6,9	2,4	5,9	0,4
Ieper	23.050	14,5	46,1	92,7	53,5	14,6	1.878	127	85,5	54,7	0,080	7,6	4,1	7,3	1,1
Kortrijk	25.322	12,3	46,8	109,4	58,1	22,8	1.771	115,5	86,6	57,1	0,189	7,8	1,9	10,7	0,8
Oostende	22.906	15,0	43,1	86,2	54,3	32,9	1.546	122,9	112,9	55,2	0,040	9	2,8	10,5	0,9
Roeselare	24.644	15,2	47,3	109,0	59,0	22,2	1.678	118,5	89,7	41,5	0,150	7,7	3,2	10,5	1,9
Tielt	24.552	14,6	47,9	100,3	61,1	22,2	1.378	124,1	67,9	44,0	0,099	6,4	3,2	6,1	0,8
Veurne	24.792	11,4	41,8	101,3	54,3	14,6	1.954	138,1	100,8	93,4	0,070	7,9	2,6	7,4	1,1
Provincie West-Vlaanderen	24.717	14,2	46,0	101,4	57,5	20,3	1.696	123,8	90,0	56,5	0,116	7,9	2,9	9,5	1,1
Vlaams Gewest	26.187	16,2	46,5	97,0	59,7	23,0	1.333	119,6	99,6	45,9	0,169	9,1	4,0	13,1	1,6

BRON: (a), (b), (c), (g), (h), (i), (l), (m), (n), (o): FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie;

(d): Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RSVZ, RVA (Bewerking Steunpunt WSE/departement WSE)

(e): Databank tertiair onderwijs

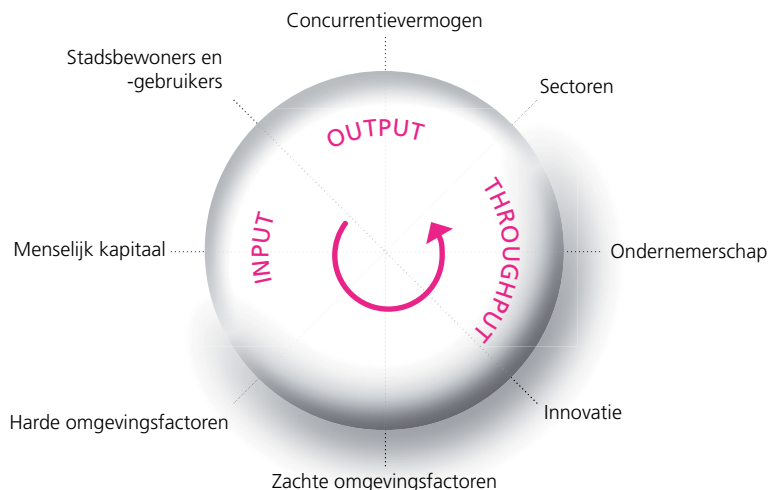
(f): Cabus Peter; Vanhaverbeke Wim (2007). Ruimtelijk-economisch onderbouwde behoefteeraming 2007-2022 voor de 5 Resoc en voor de provincie West-Vlaanderen met dezelfde methodes: eindrapport

(g): Belastingportaal Vlaanderen

(j): Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen

(k): Eurostat

Figuur 1
Input-, throughput- en outputfactoren van de creatieve stad

Het model (zie figuur 1) houdt zowel rekening met input-, throughput- als met outputindicatoren. Binnen elk thema werden voor de creativiteitsbarometer één of enkele indicatoren geselecteerd.

Door de arrondissementen van West-Vlaanderen te benchmarken met het Vlaamse Gewest, wordt duidelijk op welke thema's de regio's hoger en op welke thema's de regio's lager scoren.

Bij dergelijke analyses moeten we rekening houden met een paar elementen. Zo zijn de meest ideale indicatoren niet altijd voorhanden en gaat het om een momentopname. Daarenboven zijn niet alle indicatoren beschikbaar voor dezelfde referentieperiode. We gebruikten steeds de meest recente data, maar in enkele gevallen gaan deze terug naar het begin van deze eeuw.

Tabel 1 geeft de waarden van de verschillende indicatoren voor de West-Vlaamse arrondissementen, West-Vlaanderen in het algemeen en Vlaanderen weer.

Concurrentievermogen

Het **gemiddelde inkomen per aanslagbiljet** ligt in West-Vlaanderen lager dan elders in Vlaanderen. Enkel het arrondissement Brugge scoort vergelijkbaar met het Vlaamse gemiddelde.

De **groei van de werkgelegenheid** in de periode 1997-2007 is in alle West-Vlaamse arrondissementen minder groot dan elders in Vlaanderen. Veurne en Kortrijk zitten enkele procentpunten onder het Vlaamse gemiddelde. De cijfers uit Oostende, Roeselare en Brugge liggen het dichtst bij het Vlaamse gemiddelde.

Regiobewoners en -gebruikers

Wanneer we het **aandeel van de beroepsbevolking** in de totale bevolking van de verschillende arrondissementen vergelijken met Vlaanderen, zien we grote variaties. Diksmuide, Kortrijk, Roeselare en Tielt scoren vergelijkbaar of iets hoger dan Vlaanderen. Brugge en Ieper scoren net iets lager dan het Vlaamse gemiddelde. Oostende en Veurne scoren heel wat lager dan Vlaanderen op deze indicator.

De **pendelindex** geeft de verhouding weer van het aantal beschikbare arbeidsplaatsen in een regio ten opzichte van het aantal inwoners dat werkt. Een hoge index geeft aan dat er pendelaars nodig zijn om de arbeidsplaatsen in te vullen. In vergelijking met Vlaanderen hebben vijf West-Vlaamse arrondissementen een hogere pendelindex en dus een hoger aantal jobs dan het aantal inwoners. Kortrijk en Roeselare trekken de meeste pendelaars aan.

Ook Brugge, Veurne en Tielt scoren iets hoger op de pendelindex dan Vlaanderen. Ieper, Oostende en Diksmuide hebben een negatieve pendelindex wat betekent dat zij over minder jobs beschikken dan het aantal beroepsactieve inwoners.

Menselijk kapitaal

Een creatieve kenniseconomie kan niet zonder een goed opgeleide bevolking. Ook de **instroom in het hoger onderwijs** is dus een belangrijke indicator in de creativiteitsbarometer. Twee West-Vlaamse arrondissementen, Brugge en Tielt, kennen een grotere instroom van 18-jarigen in het hoger onderwijs dan gemiddeld in Vlaanderen. Roeselare en Kortrijk scoren in het academiejaar 2007-2008 net iets lager dan Vlaanderen op het vlak van instroom in het hoger onderwijs. Vanuit de andere arrondissementen ligt de instroom in het hoger onderwijs heel wat lager dan het Vlaamse gemiddelde.

Harde omgevingsfactoren

Het percentage van **onbezette bedrijventerreinen** hebben we niet op arrondissementsniveau maar op RESOC-niveau. In het voorjaar van 2004 onderging het socio-economische streekbeleid een grondige facelift en ontstonden er RESOC-gebieden. De arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne vormen vanaf dan het RESOC-gebied Westhoek. De arrondissementen Roeselare en Tielt vormen samen het RESOC-gebied Midden-West-Vlaanderen. Voor deze regio's hanteren we het percentage van het ganse RESOC-gebied. Aangezien de andere RESOC-gebieden samenvallen met de arrondissementen, kunnen we van deze regio's nog de arrondissementscijfers gebruiken.

Uit deze cijfers blijkt dat enkel het arrondissement Oostende een hoger percentage onbezette bedrijventerreinen heeft dan gemiddeld in Vlaanderen. Kortrijk, Roeselare en Tielt scoren sterk vergelijkbaar met het Vlaamse gemiddelde terwijl de Westhoek en Brugge over een veel kleiner percentage aan onbezette bedrijventerreinen beschikken.

Om de **belastingdruk** van een regio in te schatten, kijken we naar de opcentiemen op onroerende voorheffing. Dit zijn belas-

tingen op inkomens uit onroerende goederen. Vermits een hoge belastingdruk een negatieve vestigingsfactor is, geldt voor deze indicator dat een score hoger dan 100 een lagere belastingdruk omvat en een score lager dan 100 een hogere belastingdruk. Uit de cijfers blijkt dat de belastingdruk in alle West-Vlaamse arrondissementen hoger ligt dan gemiddeld in Vlaanderen.

Zachte omgevingsfactoren

De indicator **tevredenheid met de woon- en leefomgeving** is opgebouwd uit verschillende deelaspecten: tevredenheid met de lucht, de netheid, de rust, het uitzicht en het groen. De meeste West-Vlaamse arrondissementen halen op deze tevredenheidsindicator een hogere score dan gemiddeld in Vlaanderen. Enkel de inwoners van Roeselare en Kortrijk zijn iets minder tevreden.

Vervolgens namen we de **tevredenheid** van de bevolking voor wat betreft het **aanbod aan openbaar vervoer** onder de loep. Op dit vlak scoren slechts enkele West-Vlaamse arrondissementen beter dan het Vlaamse gemiddelde, met name Brugge, Oostende en Veurne. Het slechtst scoren Diksmuide en Tielt.

De **gemeentelijke culturele uitgaven** en het aanbod dat hieruit voortvloeit, is een factor die mee de creatieve aantrekkelijkheid bepaalt. Slechts drie West-Vlaamse arrondissementen geven per inwoner jaarlijks minder uit aan cultuur, feestelijkheden en bibliotheken dan het Vlaamse gemiddelde. In de arrondissementen Brugge en Veurne geven de gemeentebesturen per inwoner een pak meer uit dan gemiddeld in Vlaanderen en ook in Kortrijk en Oostende geeft men iets meer of een vergelijkbaar bedrag per inwoner uit aan cultuur.

Innovatie

Het **aantal aangevraagde patenten** is een rechtstreeks gevolg van de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten (O&O) van de regio. In West-Vlaanderen heeft enkel het arrondissement Kortrijk meer patentaanvragen dan gemiddeld in Vlaanderen. Oostende en Diksmuide halen het minste patentaanvragen ten opzichte van het aantal inwoners.

Ondernemerschap

Wat de mate van ondernemerschap in een regio betreft, bekijken we twee indicatoren. Een eerste indicator is de **oprichtingsratio** of het **aantal starters ten opzichte van het totale aantal actieve ondernemingen**. Deze verhouding ligt in alle West-Vlaamse arrondissementen iets lager dan in Vlaanderen.

Vervolgens kijken we naar de **groei van het aantal actieve ondernemingen** in de periode 2005-2007. Uit de cijfers blijkt dat enkel het arrondissement Ieper op dit gebied een grotere groei kende dan Vlaanderen. De groei in Oostende en Brugge is sterk vergelijkbaar met de groei in Vlaanderen. Veurne, Diksmuide en Kortrijk kennen een eerder lage groei van het aantal ondernemingen in vergelijking met Vlaanderen.

Sectoren

Tot slot staan we stil bij de **tewerkstelling in de kennisintensieve¹ en creatieve sectoren²**.

Geen enkel West-Vlaams arrondissement haalt in de kennisintensieve sectoren een tewerkstellingsniveau dat vergelijkbaar is met

Vlaanderen. In Kortrijk, Roeselare, Oostende en Brugge is het tewerkstellingsniveau in deze sectoren maximaal een vierde lager dan in Vlaanderen. In de andere arrondissementen is dit maar liefst de helft.

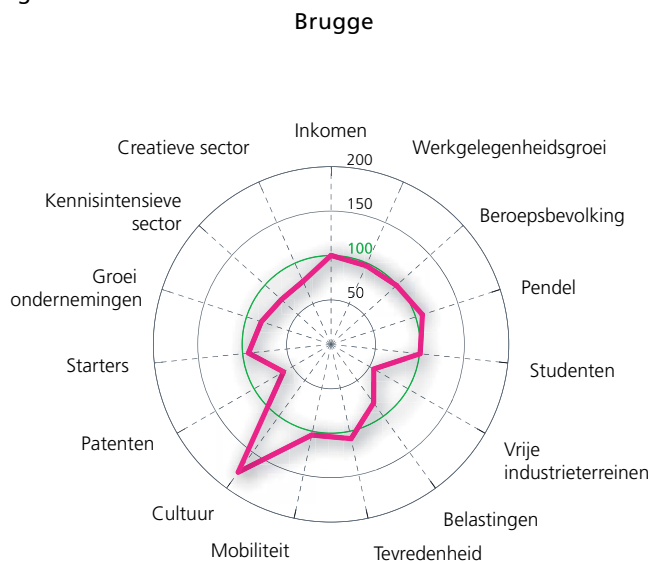
Ook de tewerkstelling in de **creatieve sectoren** in West-Vlaanderen is globaal gezien lager dan het Vlaamse gemiddelde. Hier is echter wel één uitschieter. Het arrondissement Roeselare scoort hoger dan het Vlaamse gemiddelde wat betreft de tewerkstelling in creatieve sectoren.

Creativiteitsscores per regio

Naast dit overzicht per indicator, gaan we nog na hoe de West-Vlaamse arrondissementen scoren op de creativiteitsbarometer in vergelijking met Vlaanderen.

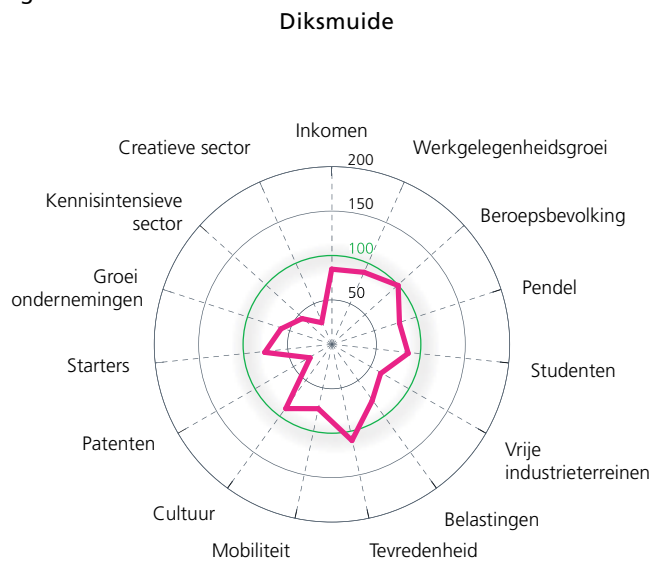
De gegevens voor het Vlaamse Gewest werden telkens op 100 herschaald. Dit maakt het gemakkelijker om het gemiddelde voor Vlaanderen te vergelijken met de waarden van de verschillende arrondissementen. Figuren 2 tot en met 9 geven een visuele weergave van de positie op de creativiteitsbarometer van de West-Vlaamse arrondissementen ten opzichte van Vlaanderen.

Figuur 2

In vergelijking met Vlaanderen scoort het arrondissement Brugge sterk op de zachte omgevingsfactoren. Op het vlak van concurrentievermogen, stadsbewoners en stadsgebruikers en menselijk kapitaal is Brugge erg vergelijkbaar met Vlaanderen. Wat de harde omgevingsfactoren, innovatie, ondernemerschap en de kennisintensieve en creatieve sectoren betreft, scoort het arrondissement dan weer lager dan het Vlaamse Gewest.

Figuur 3

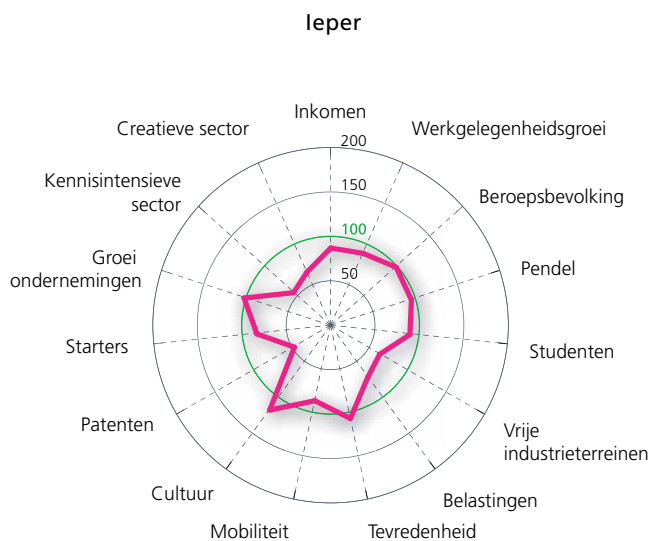

Het arrondissement Diksmuide scoort globaal gezien laag op de creativiteitsbarometer. Op een aantal individuele indicatoren scoort men vergelijkbaar of net iets hoger dan Vlaanderen. Het betreft het aandeel van de beroepsbevolking op de totale bevolking, de tevredenheid met de omgeving en de culturele uitgaven. Op andere indicatoren zoals de tewerkstelling in de kennisintensieve en creatieve sectoren en het aantal patenten scoort de regio dan weer zeer laag.

1 Nace-codes: 61, 62, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 74, **BRON:** Studiedienst Vlaamse regering

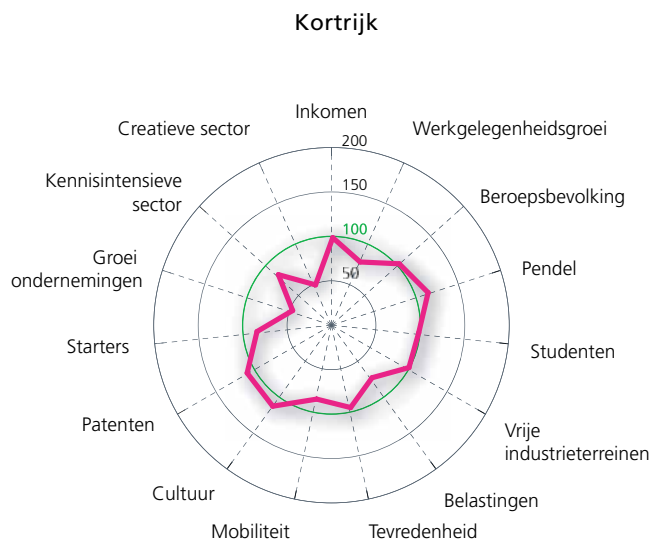
2 Nace-codes: 22.1, 74.2, 74.4, 92.1, 92.3, 92.4, 92.5, **BRON:** Studiedienst Vlaamse regering

Figuur 4

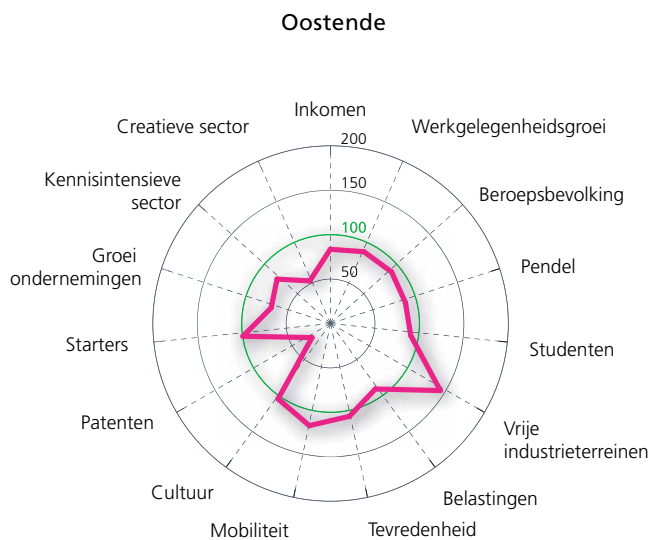
Ook de regio Ieper scoort globaal gezien laag op de creativiteitsbarometer. Toch leunt dit arrondissement nog iets meer aan bij het Vlaamse gemiddelde dan Diksmuide. Ieper kent een iets grotere groei in de ondernemingen dan gemiddeld in Vlaanderen en ook de tevredenheid met de omgeving en de culturele uitgaven per capita liggen hoger. Het aantal patenten en de tewerkstelling in kennisintensieve en creatieve sectoren is dan weer lager dan in Vlaanderen.

Figuur 5

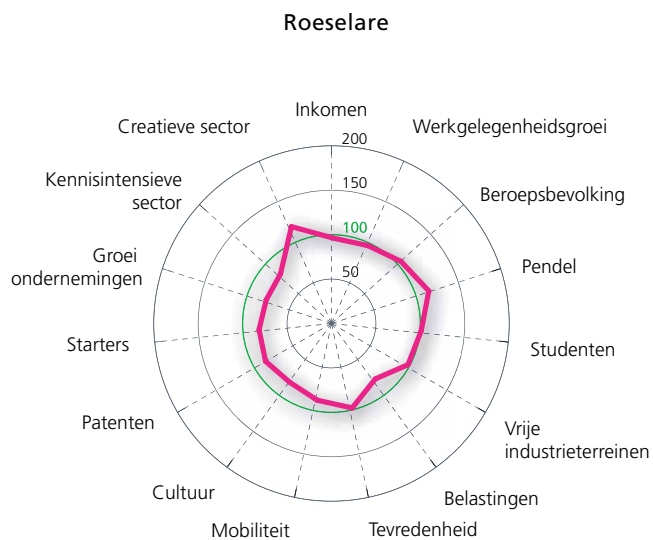
Kortrijk geeft een gevarieerd beeld op de verschillende thema's van de creativiteitsbarometer. De stad haalt een hoger gemiddelde dan Vlaanderen op het thema stadsbewoners en -gebruikers en innovatie. De werkgelegenheidsgroei en het thema ondernemerschap scoren dan weer heel wat lager. Ook de zachte omgevingsfactoren, met uitzondering van de culturele uitgaven, scoren eerder laag in vergelijking met Vlaanderen.

Figuur 6

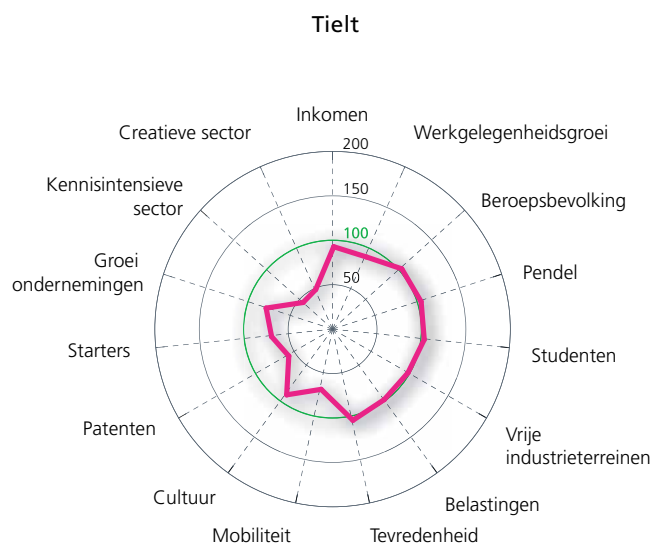
Oostende doet het wat betreft de zachte omgevingsfactoren iets beter dan het Vlaamse gemiddelde. Ook wat het aantal starters betreft zijn dit arrondissement en het Vlaamse Gewest vergelijkbaar. Op alle andere indicatoren scoort Oostende lager. Vooral de lagere scores op het aantal patenten, de groei van de ondernemingen en de tewerkstelling in de creatieve en kennisintensieve sectoren vallen op.

Figuur 7

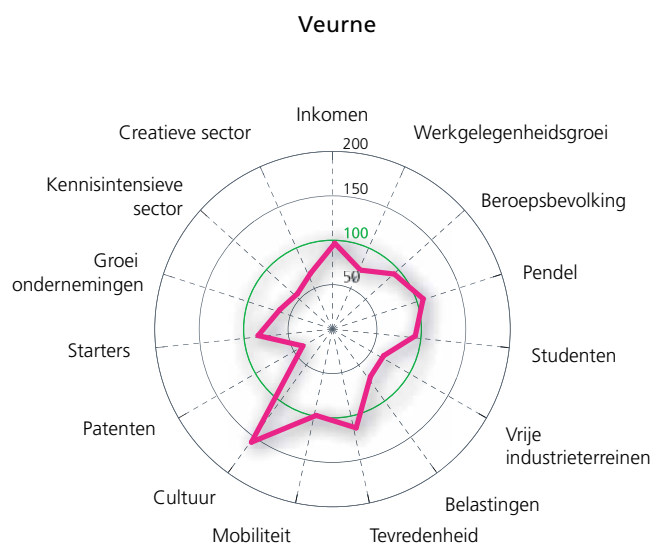
Roeselare scoort, in vergelijking met Vlaanderen, goed op het thema stadsbewoners en -gebruikers en bijzonder goed op de tewerkstelling in de creatieve sectoren. Op andere vlakken doet Roeselare het iets minder goed dan gemiddeld in Vlaanderen. Opvallend is ook nog dat dit arrondissement in vergelijking met andere West-Vlaamse regio's laag scoort op de zachte omgevingsfactoren.

Figuur 8

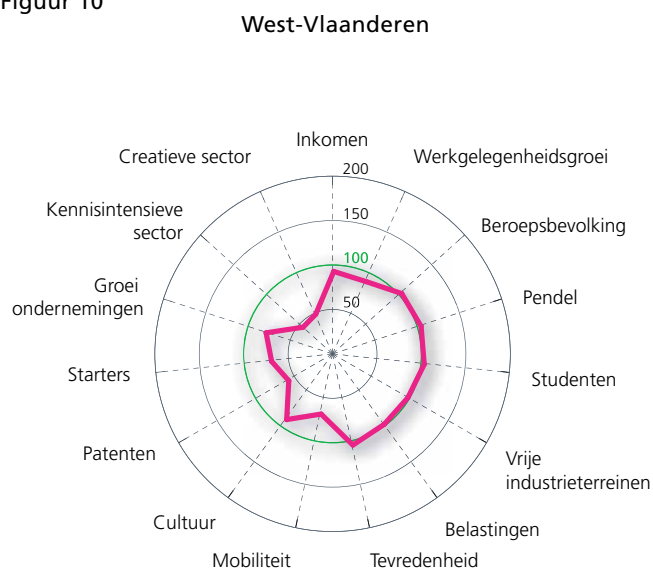
Tielt scoort net iets hoger dan het Vlaamse gemiddelde op het thema regiobewoners en -gebruikers, menselijk kapitaal, tevredenheid met de omgeving en de groei van de ondernemingen. Op andere vlakken scoort Tielt eerder laag, zoals op het vlak van tewerkstelling in kennisintensieve en creatieve sectoren, patenten en starters.

Figuur 9

De gemeentebesturen uit het arrondissement Veurne besteden per inwoner anderhalf keer zoveel aan cultuur, feestelijkheden en bibliotheken dan gemiddeld in Vlaanderen. Op andere indicatoren scoort Veurne dan weer laag in vergelijking met Vlaanderen zoals de tewerkstelling in kennisintensieve en creatieve sectoren, het ondernemerschap, werkgelegenheidsgroei en patenten.

Figuur 10

Conclusie

De toepassing van de creativiteitsbarometer op de arrondissementen van de provincie West-Vlaanderen geeft ons een eerste inzicht in de positie die de provincie momenteel inneemt op weg naar de toekomst. Op een aantal thema's zoals regiobewoners en -gebruikers en de zachte omgevingsfactoren scoort de provincie globaal gezien goed. Op andere thema's zoals innovatie, ondernemerschap en de tewerkstelling in kennisintensieve en creatieve sectoren is er dan weer nog heel wat ruimte voor verbetering. We dienen in deze analyse echter rekening te houden met het feit dat het een eerste toets is. Een meer diepgravende analyse is nodig om preciezer te kunnen aangeven waar de sterktes en zwaktes van de verschillende arrondissementen zich precies situeren en op welke manier de verschillende regio's hier het best op inspelen. Om West-Vlaanderen volwaardig op de kaart van de toekomst te zetten, is verder onderzoek dus onontbeerlijk. ■

U kunt dit artikel ook downloaden via: www.wes.be/publicaties

BRON: FLANDERS DC (2005), ondernemerscreativiteit als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel, www.flandersdc.be